

Motion till riksdagen 2011/12:Ub473

av Mikael Damberg m.fl. (S)

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt uppställning:

Anslag	Regeringens förslag (tkr)	Anslagsförändring (tkr)
1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	857 000	50 000
1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal	503 000	550 000
1:13 Myndigheten för yrkeshögskolan	102 000	5 000
1:15 Statligt stöd till vuxenutbildning	2 252 000	1 659 500
2:1 Högskoleverket	177 000	915 100
Summa för utgiftsområdet	54 476 283	3 179 600

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbildningspolitiska mål för grundskola, gymnasiekompetens och högre utbildning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att resurser ska fördelas till skolan och elever efter deras behov.
4. Riksdagen beslutar att bemyndiga regeringen att under 2012 för ramanslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 362 000 000 kr 2013–2015.
5. Riksdagen beslutar att bemyndiga regeringen att under 2012 för ramanslaget 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 951 000 000 kr 2013–2015.

Fel! Okänt namn på

6. Riksdagen beslutar att bemyndiga regeringen att under 2012 för ramanslaget 1:15 *Statligt stöd till vuxenutbildning* besluta om bidrag till yrkeshögskolan, kvalificerad yrkesutbildning och lärlingsutbildning för vuxna till vissa hantverksyrken som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 560 000 000 kr.

Investera i utbildning

Sverige har under flera år tappat i internationella kunskapsmätningar i skolan. För femte året i rad är det också en lägre andel av eleverna i grundskolan som når målen i matematik, engelska och svenska eller svenska som andraspråk och som är behöriga att komma in på gymnasieskolans nationella program. Det är nu så många som 12 procent av eleverna som inte är behöriga att gå vidare till gymnasieskolans nationella program.

Vi tappar nu också vår tidigare täthet vad gäller likvärdighet i skolan. Vi liknar nu Tyskland och USA mer än Finland, Danmark och Norge när det gäller betydelsen av elevens socioekonomiska bakgrund. Det är inte länder som vi är vana att jämföra oss med i dessa sammanhang. Den ökande skolsegregationen är en av huvudförklaringarna till de sjunkande kunskapsresultaten. Detta är djupt allvarligt och ett stort misslyckande för skolpolitiken vars mål ska vara att ta vara på varje elevs potential.

Alla skolor ska vara bra skolor, och alla barn och ungdomar ska få en god och likvärdig utbildning. Det innebär för oss att alla elever ska ha samma möjlighet att lyckas i skolan oavsett från vilken familj de kommer eller var de bor.

Vi behöver högre målsättningar för vårt utbildningssystem och vi socialdemokrater har satt tre utbildningspolitiska målsättningar.

Utbildningspolitiska mål

Mål för grundskolan

Vårt självklara mål är att alla elever ska nå målen i grundskolan. På vägen dit vill vi till år 2020 halvera andelen elever i grundskolan som inte är behöriga att påbörja ett av gymnasieskolans nationella program, från idag 12 till 6 procent.

Mål för gymnasiekompetens

Vårt mål är att alla före 25 års ålder ska ha en fullständig gymnasieexamen. På vägen dit vill vi till år 2020 halvera andelen unga mellan 18 och 24 år som inte har en gymnasieexamen eller studerar för att få det, från idag drygt 10 till 5 procent.

Mål för högre utbildning

Vårt mål är att hälften av 30–34-åringarna ska ha genomgått en minst tvåårig högre utbildning (högskola och yrkeshögskola) år 2020. Det innebär en ökning från knappt 44 till 50 procent.

Att en så stor andel av eleverna i grundskolan och gymnasieskolan inte når målen är ett av våra stora samhällsproblem. Staten och kommunerna behöver gemensamt ta fram en strategi för att de nationella målen ska nås. De kommuner som är nära eller redan når de nationella målen ska spöras att lyckas än bättre. De kommuner som har långt kvar innan de når de nationella målen ska ges särskilt stöd för att göra det.

För att nå målen behöver vi investera i utbildning. Vi vill därför genomföra en rad reformer för att höja kunskapsnivån och öka likvärdigheten i den svenska skolan liksom höja kunskapsnivån i befolkningen.

Likvärdighet kräver att resurser fördelas efter elevernas behov

Resurser ska fördelas till skolorna utifrån elevernas behov. Det kan te sig som en självklarhet men är det inte. De flesta kommuner fördelar pengar till skolorna huvudsakligen utifrån hur många elever de har, utan att ta hänsyn till behoven i elevgruppen. Enligt Skolverkets rapport ”Resursfördelning utifrån förutsättningar och behov” från 2009 finns en generell tilläggsresurs, som förskolor och skolor får utifrån sin socioekonomiska struktur, i ungefär var femte kommun när det gäller förskola, i ungefär var fjärde när det gäller grundskola och i ungefär var tionde när det gäller fritidshem. Resurser differentieras inte tillräckligt mycket med tanke på de stora skillnader som finns i förskolors och skolors förutsättningar för sin verksamhet. Skolverket menar att det här systemet bidrar till att öka ojämlikheten i den svenska skolan. Det kan inte få fortsätta. Skollagen måste därför ändras.

1.5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet

Det ska gå att göra karriär som lärare

Det enskilt viktigaste för elevernas resultat är att de möter en riktigt bra lärare. Kvaliteten i ett utbildningssystem kan aldrig bli högre än kvaliteten på dess lärare.

Därför vill vi se fler karriärvägar för lärare i skolan. Skolhuvudmännen bör tillvarata den kompetens som lärarna besitter och stimulera till professionell utveckling och större ansvarstagande i skolan. Det kan exempelvis handla om att ta ansvar för ämne och ämnesutveckling, kvalitetsarbete, bedömning och

Fel! Okänt namn på

betygsättning, handledarskap för lärarstudenter samt mentorskap för nyutbildade lärare.

De skolor som har allra svårast att nå målet att alla elever ska nå målen i skolan behöver utvecklas i snabbast takt. Vi vill satsa 50 miljoner kronor 2012 samt för 2013 och 2104 för att attrahera de bästa lärarna till skolor med de största utmaningarna och ge mer betalt till de lärare som i dessa skolor tar på sig ett större ansvar för skolans och elevernas utveckling.

1.10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal

Lärare ska garanteras kompetensutveckling

Kontinuerlig fortbildning och kompetensutveckling måste vara naturliga inslag i lärarrollen, och stödjas genom gemensamma satsningar från staten och skolhuvudmännen och med huvudsaklig förläggning vid högskolor och universitet.

Vi vill avsätta 500 miljoner kronor 2012 samt för 2013 och 2104 för kompetensutveckling av lärare och förskolans personal. Skolans huvudman, rektor och lärare bör i stor utsträckning avgöra vilken kompetensutveckling som behövs för att lyfta resultaten och höja undervisningens kvalitet. Sfi-lärarna behöver särskilt uppmärksammas då en stor andel saknar behörighet.

Utveckla skolledningen

Rektorer är nyckelpersoner i skolan som chefer och som handledare för pedagogerna. De behöver mer tid för sitt pedagogiska uppdrag. Skolledaren är ofta ensam ledare på sin skola med ansvar inte bara för att följa skollag och skolförordning utan också annan lagstiftning liksom arbetsmiljö och arbetsrätt, verksamhetsutveckling, ekonomi, personal, kontakter med elever och föräldrar m.m. Självklart hinner man då inte fullt ut med att bära det pedagogiska utvecklingsansvaret. Vi vill utveckla rektorsrollen för att sätta det pedagogiska uppdraget främst och avsätter 50 miljoner kronor 2012 samt för 2013 och 2104 för ändamålet.

1:13 Myndigheten för yrkeshögskolan

Vi investerar i fler studieplatser inom ramen för yrkeshögskolan. Myndigheten för yrkeshögskolan behöver därför ett högre förvaltningsanslag om 5 miljoner kronor för att säkerställa kvalitet i utbildningarna.

1:15 Statligt stöd till vuxenutbildning

Specificering av anslag 1:15	tkr
20 000 platser kommunal vuxenutbildning inklusive yrkesvux	1 105 000
6 500 platser inom ramen för Yrkehögskolan	424 500
Korttidsstudiestöd	130 000
Summa	1 659 500

Fler ska få möjlighet att studera

Behoven av utbildning är stora och växande. För individen handlar det om att få bättre möjligheter till ett arbete. Det finns ett tydligt samband mellan arbetslöshet och utbildningsnivå. För samhället handlar det om att tillgodose efterfrågan på kvalificerad arbetskraft och stärka Sveriges konkurrenskraft. När företag inte kan rekrytera personal med rätt kompetens kan vi inte stå och se på. Vi behöver investera i utbildning.

Kommunal vuxenutbildning, inklusive gymnasial yrkesinriktad vuxenutbildning (yrkesvux)

Vuxenutbildningen utgör en viktig väg för människor att utbilda sig vidare och få en ny chans på arbetsmarknaden. Vuxenutbildningen måste vara dimensionerad så att den möter människors utbildningsbehov i både praktiska och teoretiska ämnen. Vi investerar i ett omfattande kunskapslyft så att tiotusentals människor ges möjlighet att studera på grundskole- och gymnasienivå. Därför investerar vi i 20 000 platser till in en investeringskostnad av 1 105 miljoner kronor.

Möjlighet att läsa in fullständig gymnasieexamen

Många människor behöver en möjlighet att kombinera arbete med studier för att höja sin kompetens och ha beredskap för omställning. Vi vill därför införa ett korttidsstudiestöd för arbetstagare som deltar i kurser inom komvux och eller vid folkhögskolor. Studierna kan bedrivas på grundskole- eller gymnasienivå för att uppnå en gymnasieexamen med grundläggande behörighet till högskolan.

Korttidsstudiestödet ska kunna kombineras med annan branschspecifik utbildning som arbetsgivaren betalar. Stödet ersätter förlorad arbetsförtjänst och uppgår till 90 kronor per timme. Vi investerar 130 miljoner kronor, vilket räcker till studier på deltid (20 procent) för 5 000 personer.

Kvalificerad yrkesutbildning och yrkehögskoleutbildning

Kvalificerade yrkesutbildningar och yrkehögskoleutbildningar är av stor vikt för att arbetsgivare ska hitta rätt utbildad personal och är samtidigt ett snabbt sätt för den enskilda att få ett kvalificerat arbete. Under 2010 beviljades endast 28 procent av ansökningarna om att bedriva Yh-utbildning med statligt stöd och det var i genomsnitt 3,7 sökande per studieplats. Det visar på beho-

Fel! Okänt namn på

vet av att utöka möjligheterna att studera inom ramen för Yrkehögskolan. Därför investerar vi i 6 500 platser och avsätter 425 miljoner kronor.

2.1 Högskoleverket

Specificering av anslag 2:1	tkr
8 700 platser på högskolor och universitet	615 100
Kvalitetssatsning på lärarledd tid och praktik	300 000
Summa	915 100

Möjlighet att studera på högskola och universitet

Under den senaste tiden har söktrycket till högskolor och universitet ökat som en följd av både den höga arbetslösheten och de stora kullarna födda i början 1990-talet. Det kan inte vara så att en ung människa ska ställas utanför högskolan bara för att hon är född samma år som många andra.

Regeringen väljer att dra ned antalet högskoleplatser samtidigt som antalet 20–24-åringar blir fler under 2012, 2013 och 2014, samtidigt som arbetslösheten, inte minst ungdomsarbetslösheten, är fortsatt rekordhög.

Högre utbildning lönar sig på alla sätt, för såväl den enskilde som samhället. Den enskilde får högre lön, lägre risk för arbetslöshet och bättre hälsa bland många andra saker. Samhället investerar i utbildning och får tillbaka mångdubbelt i tillväxt och utvecklingskraft. Därför investerar vi i 8 700 platser och avsätter 615 miljoner kronor.

Vi vill fördela antalet högskoleplatser efter de behov som finns på arbetsmarknaden. Vi ser också ett behov av att de nyare universiteten och högskolorna tillförs en större andel av de nya platserna. Vi uppdrar åt Högskoleverket att fördela medel till de nya studieplatserna.

Högre kvalitet i högskolan

Kvaliteten på högskole- och universitetsutbildningar behöver höjas, särskilt inom samhällsvetenskap och humaniora. Det är inte ovanligt med så lite lärarledd tid som 4 timmar per vecka. Många studenter har inte heller inom ramen för sin utbildning möjlighet till praktik som vi vet höjer kvaliteten på utbildningen och samtidigt underlättar steget ut i arbetslivet. Vi vill förbättra kvaliteten och möjligheten till praktik och avsätter därför 300 miljoner kronor. Vi uppdrar åt Högskoleverket att fördela medel för att öka den lärarledda tiden och stimulera studenters möjlighet till praktik inom ramen för sina utbildningar.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 5 oktober 2011

Mikael Damberg (S)

Louise Malmström (S)

Caroline Helmersson Olsson (S)

Gunilla Svantorp (S)

Håkan Bergman (S)

Thomas Strand (S)

Adnan Dibrani (S)